

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 7 JUILLET 1921.

Proposition de loi ayant pour objet d'accorder aux femmes le droit d'être témoins dans les actes notariés ⁽¹⁾.

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA COMMISSION ⁽²⁾, PAR M. DE BRUYCKER.

MESSIEURS,

La Section centrale appelée à délibérer sur le projet a admis le principe qui est à la base de la proposition de loi déposée par M. Mabille. En effet, l'incapacité des femmes ne se justifie en aucune façon aujourd'hui; le vote de cette modification aura pour effet de faire disparaître une des dernières inégalités infligées à la femme. Toutefois le mari et la femme ne pourront être témoins dans le même acte.

Un membre a proposé à la Section d'étendre la réforme proposée et d'aller jusqu'à la suppression des témoins pour les actes usuels. La Section centrale, à l'unanimité, a voté cette réforme.

En effet, dit Galopin ⁽³⁾ : « L'intervention des témoins n'est qu'un vestige de l'ancien droit où le rôle du notaire était moins celui d'un officier public que celui d'un témoin, et où il était indispensable de produire deux témoins pour faire une preuve complète : « testis unus, testis nullius ».

Il convient certes de supprimer ce formalisme suranné au moins pour la généralité des actes, et de n'exiger en principe que l'intervention d'un seul notaire sans l'assistance de témoins.

(1) Projet de loi, n° 59.

(2) La Commission était composée de M. HALLET, *président*, MM. BAELS, BAUDRUX, CARLIER, DE BRUYCKER, MAENHAUT, NEVEN, SOUDAN et VAN CAUWENBERGH.

(3) Notariat n° 123.

L'article 9 de la loi de ventôse a été modifié en France par la loi du 21 juin 1843 et ensuite par celle du 12 août 1902. Cette dernière pose en principe que les actes notariés peuvent être reçus par un seul notaire, ce qui est très sage. Mais elle décide ensuite que les actes dans lesquels les parties ou l'une d'elles ne savent ou ne peuvent signer doivent être soumis à la signature d'un second notaire ou de deux témoins qui peuvent venir après coup, ce qui est une vaine et normale comédie (1).

La Section donc estime que pour les actes et les contrats solennels il y a lieu de maintenir les témoins ainsi que lorsque les parties ne peuvent ou ne savent signer. Elle a voulu préciser ces actes notariés, de façon à donner aux notaires une indication certaine.

Elle propose donc la rédaction suivante :

ARTICLE UNIQUE.

Les articles 9 et 11 de la loi du 25 ventôse an XI et l'article 980 du Code civil sont modifiés comme suit :

Loi du 25 ventôse an XI.

ART. 9. — Les actes seront reçus par un notaire. Celui-ci sera assisté de deux témoins de l'un ou de l'autre sexe, Belges, majeurs, sachant signer, domiciliés dans l'arrondissement judiciaire où l'acte sera passé, lorsqu'il s'agit de donations, testaments, contrats de mariage.

Toutefois, le mari et la femme ne pourront être témoins dans le même acte.

La présence des témoins est également requise lorsque l'une ou l'autre des parties ne peut ou ne sait signer.

Code civil.

ART. 980. — Les témoins appelés pour être présents aux testaments de-

EENIG ARTIKEL.

De artikelen 9 en 11 der wet van 25 Ventôse jaar XI en artikel 980 van het Burgerlijk Wetboek worden gewijzigd als volgt :

Wet van 25 Ventôse jaar XI.

ART. 9. — De akten worden verleden voor eenen notaris. Deze wordt bijgestaan door twee getuigen van het mannelijk of van het vrouwelijk geslacht, zijnde Belg, meerderjarig, bekwaam om te teekenen en hebbende hunne woonplaats in het rechterlijk arrondissement waar de akte verleden wordt, wanneer het geldt schenkingen, testamenten, huwelijkscontracten.

Man en vrouw kunnen echter niet getuigen zijn bij eene en dezelfde akte.

De tegenwoordigheid van de getuigen wordt eveneens vereischt, wanneer deze of gene der partijen niet kan teekenen noch daartoe bekwaam is.

Burgerlijk Wetboek.

ART. 980. — De getuigen genomen om tegenwoordig te zijn bij

(1) GALOPIN, n° 124.

vront être Belges, majeurs, sans distinction de sexe. Toutefois, le mari ou la femme ne pourront être témoins dans le même testament.	testamenten, moeten zijn Belg, meerderjarig, zonder onderscheid van kunne. Man en vrouw kunnen echter niet getuigen zijn van een en hetzelfde testament.
---	--

Un membre a proposé la suppression complète des témoins dans tous les actes notariés. Cette proposition a été rejetée par la Commission.

Le Rapporteur,
C. DE BRUYCKER.

Le Président,
MAX HALLET.

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 7 JULI 1924.

Wetvoorstel tot verleening, aan de vrouwen, van het recht om getuige te zijn bij de notarieele akten ⁽¹⁾

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE ⁽²⁾ UITGEBRACHT DOOR DEN HEER DE BRUYCKER.

MIJNE HEEREN,

De Middenafdeeling, belast met het onderzoek van het voorstel, heeft het beginsel aangenomen, dat aan het wetsvoorstel ingediend door den heer Mahille ten grondslag ligt. Thans is, inderdaad, de onbekwaamheid der vrouwen hoegenaamd niet meer gewettigd; door het aannemen van die wijziging zal een der laatste ongelijkheden ten nadeele van de vrouw verdwijnen. Man en vrouw zullen echter niet getuigen bij eene en dezelfde akte kunnen zijn.

Door een lid werd voorgesteld, bedoelde hervorming uit te strekken en zelfs de getuigen af te schaffen voor de gewone akten. Eenparig heeft de Middenafdeeling deze hervorming aangenomen.

Inderdaad, « het optreden van getuigen is, zooals Galopin schrijft ⁽³⁾, slechts een overblijfsel van het vroegere recht, wanneer de zending van den notaris veel minder die van een openbaren ambtenaar was dan die van een getuige en wanneer het onontbeerlijk was twee getuigen voor te brengen, opdat het bewijs zou volledig zijn : « *testis unus, testis nullius* ».

Van die verouderde vormelijkheid dient te worden afgezien, althans voor meest al de akten; in beginsel zal het optreden van éenen notaris, zonder getuigen, volstaan.

(1) Wetsontwerp, n° 59.

(2) De Commissie bestond uit de heeren HALLET, voorzitter, BAELS, BAUDRUX, CARLIER, DE BRUYCKER, MAENHAUT, NEVEN, SOUDAN en VAN CAUWENBERGH.

(3) Notariat, n° 123.

Artikel 9 der Ventôsewet werd in Frankrijk gewijzigd door de wet van 21 Juni 1843 en daarna door die van 12 Augustus 1902. Deze laatste stelt als beginsel vast, dat de notarieele akten voor éenen notaris mogen verleden worden, wat zeer wijselijk is. Doch zij beslist vervolgens dat de akten, waarin partijen of een dezer niet kunnen teekenen of daartoe onbekwaam zijn, de handteekening van een tweeden notaris of van twee getuigen moeten dragen; nu, die notaris of die getuigen kunnen optreden wanneer de akte verleden is; het geldt dus een nuttelooze en normale comédie ⁽¹⁾.

De Afdeeling is bijgevolg van gevoelen dat, wanneer het gewichtige akten en contracten geldt, evenzoo wanneer partijen niet kunnen teekenen of daartoe niet bekwaam zijn, de getuigen moeten behouden worden. Zij stelde er prijs op, die notarieele akten nader aan te wijzen, zoodat de notarissen met zekerheid kunnen handelen.

Zij stelt dus den volgende tekst voor :

ARTICLE UNIQUE.

Les articles 9 et 11 de la loi du 23 ventôse an XI et l'article 980 du Code civil sont modifiés comme suit :

Loi du 25 ventôse an XI.

ART. 9. — Les actes seront reçus par un notaire. Celui-ci sera assisté de deux témoins de l'un ou de l'autre sexe, Belges, majeurs, sachant signer, domiciliés dans l'arrondissement judiciaire où l'acte sera passé, lorsqu'il s'agit de donations, testaments, contrats de mariage.

Toutefois, le mari et la femme ne pourront être témoins dans le même acte.

La présence des témoins est également requise lorsque l'une ou l'autre des parties ne peut ou ne sait signer.

Code civil.

ART. 980. — Les témoins appelés pour être présents aux testaments de-

EENIG ARTIKEL.

De artikelen 9 en 11 der wet van 25 Ventôse jaar XI en artikel 980 van het Burgerlijk Wetboek worden gewijzigd als volgt :

Wet van 25 Ventôse jaar XI.

ART. 9. — De akten worden verleden voor eenen notaris. Deze wordt bijgestaan door twee getuigen van het mannelijk of van het vrouwelijk geslacht, zijnde Belg, meerderjarig, bekwaam om te teekenen en hebbende hunne woonplaats in het rechterlijk arrondissement waar de akte verleden wordt, wanneer het geldt schenkingen, testamenten, huwelijkscontracten.

Man en vrouw kunnen echter niet getuigen zijn bij eene en dezelfde akte.

De tegenwoordigheid van de getuigen wordt eveneens vereischt, wanneer deze of gene der partijen niet kan teekenen noch daartoe bekwaam is.

Burgerlijk Wetboek.

ART. 980. — De getuigen genomen om tegenwoordig te zijn bij

(1) GALOPIN, n° 124.

vront être Belges, majeurs, sans distinction de sexe. Toutefois, le mari ou la femme ne pourront être témoins dans le même testament.	testamenten, moeten zijn Belg, meerderjarig, zonder onderscheid van kunne. Man en vrouw kunnen echter niet getuigen zijn van een en hetzelfde testament.
---	--

Een lid stelde voor, de getuigen voor al de notarieele akten volkomen af te schaffen. Deze afschaffing werd door de Commissie verworpen.

De Verslaggever,
C. DE BRUYCKER.

De Voorzitter,
MAX HALLET.
